РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Д О К Л А Д

от проф. Георги Вълчев – министър на образованието и науката

Относно: *проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Национална програма „Български цитатен индекс“*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛИ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание на чл. 8, ал. 3 и чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам на Вашето внимание проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на Национална програма „Български цитатен индекс“.

С приемането на промените в Закона за развитие на академичния състав в Република България през 2018 г. и измененията в Правилника за прилагането му се въведоха изисквания, свързани с отчитане на научния принос на учените. По същество промените са свързани с необходимостта от наличието на публикации и цитирания, обхванати от световноизвестни бази данни с научна информация, в които са представени реферирани и индексирани издания. Съществените основания са в две основни посоки: българската наука да стане разпознаваема в световен мащаб и да се интегрира в европейското научно пространство. Същото е в съответствие с възприетия в световен мащаб модел за оценка на научните постижения чрез наукометрични показатели, свързани преди всичко с цитатна информация от международни бази данни (най-вече англоезични).

ПРОЕКТ

Същевременно, Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017-2030 г. и Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021-2030 година също отчитат необходимостта от системно стимулиране на публикационната активност на академичния състав.

Не на последно място, един от основните показатели, които Националната агенция за оценяване и акредитация (НАОА) проверява при провеждането на акредитационните процедури са индивидуалните наукометрични показатели, които отразяват научните резултати на академичния състав и/или резултатите, които отразяват постиженията му в художествено-творческата или спортната дейност. В тази връзка, достоверността на информацията относно цитируемостта на научните публикации е особено важна за НАОА при провеждането на акредитационните процедури.

Към настоящия момент водещите световни наукометрични системи, като Scopus и Web of Science, са доминирани от англоезични научни издания и трудно намират място публикации на български език. Това води до недостатъчно представяне на научната продукция на български език, особено в областта на хуманитарните и обществените науки, където изследванията на учените често са насочени към национална проблематика и публикуването на трудовете им в издания с висок импакт фактор е трудна задача.

Прегледът на литературата и практиката в областта на наукометрията показа, че редица държави са предприели стъпки за създаване на национални индекси, които да представят научната продукция на учените. Поддържането на национална система е провокирано най-вече от това, че „голяма част от публикациите на учени от неанглоезични държави остава „скрита“ и недостъпна за световното научно общество“ . Повечето организации, разработващи национални цитатни указатели посочват като основна причина за изграждането им създаването на условия за коректна оценка на научната продукция. Цитатен индекс се използва не само при оценка на учените, но и при акредитацията, при определянето на рейтинга на ВУ, както и за развитие на националната политика в областта на науката, академичната издателска продукция и качеството на публикуваните научни издания. Националните цитатни индекси се създават от края на 80-те години на миналия век до днес и основен акцент е подобряване на видимостта на научните изследвания и включване на регионални научни изследвания, които не се обхващат от международните бази.

В България все още не е създаден национален (единен) цитатен индекс, който да отразява цитиранията на български автори в българските научни издания или на български език. Също така все още не съществува единна система за категоризация и

ПРОЕКТ

оценка на качеството на българските научни издания, както и няма единна система, която да подпомага българските научни издания при включването им в международни бази от данни и удовлетворяването на различните критерии, поставяни от тях.

През годините съществуват положителни примери от различни инициативи с ограничен обхват, които показват, че е възможно да се изгради подобна система на национално ниво.

В периода 2018 – 2021 г. е реализиран проект „Проектиране и разработване на прототип на информационна система „Указател за цитируемост на публикации от български автори (обществени науки)“. Проектът е финансиран по Договор № ДН 15/1 от 11.12.2017 г. от Фонд „Научни изследвания“ („Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2017 г.“). В резултат на изпълнението му бе разработен модел, позволяващ повишаване на видимостта на публикациите на изследователи/автори от България. Целта на разработването на прототипа на указателя е да намери инструмент за достъп до достоверна и верифицирана информация за цитирани публикации на български език от български автори. Наличието на такъв инструмент категорично ще доведе до постигане на по-висок персонален индекс на цитиране в сферите на обществените науки, което беше доказано и чрез апробирането му.

Моделът е апробиран с въвеждане на данни за публикации от последните пет години на четири български периодични издания: „Съвременно право“; „Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, Книга Библиотечно-информационни науки“; „Правна мисъл“ и „Papers of BAS. Humanities and Social Sciences“. Това позволи не само да се провери работата на прототипа, но и да се тества изчисляването на различни утвърдени наукометрични показатели. В допълнение апробирането даде основа за разработване на базови изисквания за индексиране на научни списания и сборници, монографии и дисертации в една бъдеща работеща система.

Прототипът в момента е хостван в Центъра за данни „Наследство БГ“ (оборудван и пуснат в действие по проекта BG05M2OP001-1.001-0001 „Изграждане и развитие на център за върхови постижения „Наследство БГ“, Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“) и е достъпен на адрес: http://citation.uni-sofia.bg/.

Предвид нуждата от гарантиране на равнопоставеност при оценката на научната дейност на учените в България и не на последно място, наличието на прототип на информационна система „Указател за цитируемост на публикации от български автори (обществени науки)“ и чрез неговото надграждане и доразвиване може да се създаде

ПРОЕКТ

система за оценка на постиженията на българските учени, висшите училища, научните организации и научните издания.

Основната цел на предлаганата програма е осигуряване на условия за интегриране на данни за постиженията на българската наука в международното научно пространство чрез изграждане на национална инфраструктура за оценка на научните постижения на български език, основана на наукометрични показатели. Националната програма е насочена към постигането на три специфични цели, свързани с осигуряване на условия за прилагане на наукометрични методи за оценка на българските научни постижения: – изграждане и поддържане на автоматизирана система „Български цитатен индекс“ с интегриран AI-асистент; – административно и функционално изграждане на Междубиблиотечен център „Български цитатен индекс“, обхващащ всички академични библиотеки в страната (включително на БАН и Централната селскостопанска библиотека); – изграждане и поддържане на база от данни за цитирания на научни публикации на български автори на български език.

Предвижда се изпълнението на програмата да е за срок от 5 години за периода 2027 – 2031 г., като финансирането ще бъде отпускано за етапи от по 12 месеца. Заложеният индикативен бюджет на програмата е в размер на 3 500 000 евро, разпределени, както следва: през 2027 г. (етап 1) – до 1 000 000 евро; през 2028 г. (етап 2) – до 1 000 000 евро (индикативна стойност); през 2029 г. (етап 3) – до 500 000 евро (индикативна стойност); през 2030 г. (етап 4) – до 500 000 евро (индикативна стойност) и през 2031 г. (етап 5) – до 500 000 евро (индикативна стойност). Допустими бенефициенти на средства по програмата са академични библиотеки с функциониращи електронни каталози и с минимум 500 000 записа (включително на БАН и Централната селскостопанска библиотека. Поетапно ще бъдат присъединени и други академични библиотеки – асоциирани членове, които имат необходимата инфраструктура и ресурс за изпълнение на Програмата), които реално ще допринесат за целите на Програмата и за споделения достъп до националната научна инфраструктура.

Финансирането ще бъде в рамките на разчетените средства за наука в централния бюджет и не са необходими допълнителни средства.

Предложеният проект на акт няма да окаже въздействие върху държавния бюджет, което е видно от приложената финансова обосновка съгласно Приложение № 2.2 към чл. 35, ал. 1, т. 4, б. „б“ от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация. Проектът на акт не води до изменения в целевите стойности на показателите за изпълнение на бюджетните програми, в т.ч. на ключовите индикатори по програмния бюджет на Министерството на образованието и науката.

ПРОЕКТ

С проекта на акт не се транспонира европейско законодателство, поради което не се налага изготвяне на справка за съответствие с европейското право съгласно чл. 35, ал. 2, т. 5 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

Проектът на Решение на Министерския съвет за одобряване на Национална програма „Български цитатен индекс“ е публикуван на основание чл. 85, ал. 1 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация на интернет страницата на Министерството на образованието и науката и на Портала за обществени консултации на Министерския съвет. Материалите са съгласувани и по реда на чл. 32 – 34 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛИ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

Предвид гореизложеното и на основание на чл. 8, ал. 3 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам на Министерския съвет да приеме проекта на Решение на Министерския съвет за одобряване на Национална програма „Български цитатен индекс“.

X

ПРОФ. ГЕОРГИ ВЪЛЧЕВ
Министър на образованието и науката

ПРОЕКТ